

פעם כשנסע החפץ חיים עם עגלון מראדין סיפר לו הלה על צרותיו, ושאל: מדוע נגזר על יהודי עני כמוני להתייטר? הרגיעו החפץ חיים ואמר: צדיק ה' בכל דרכיו, אך העגלונים עומדים בפני ניסיונות וכישלונות משלהם. לפעמים הם מסכמים עם אנשים על מחיר נסיעה והובלה, ולבסוף הם דורשים הוספה. או בנוסעם בדרך, הם חוטפים תבן משדות אחרים, או משלחים סוסיהם לרעות במרעה של אחרים. לפיכך עליך להרהר יפה אם לא נכשלת בזה.

טען העגלון: רבי, אם כן מדוע נגנב פרוותיך בחורף האחרון בתחנת הרכבת? נאנח החפץ חיים והשיב: סבור אתה שאני צדיק גמור, לדאבוני לא כן הוא, אף לי כישלונות משלי. עוסק אני בהדפסת ספרי, לפעמים מזדמן בספר דף קרוע או מחוק, או שחסר לגמרי. אמנם זהיר אני להגיה תחילה כל ספר וספר, ברם אדם הוא רק אדם, אי אפשר להישמר לחלוטין. ודא עקא, הקונים מתביישים לתבוע זאת ממני – אך בלבם פנימה מקפידים המה, ואם כן, מה לך להתפלא שגם אני נענשתי... (מכתבי החפץ חיים)

עוד מסופר על אשתו של החפץ חיים שקנתה בשותפות עם שכנתה דג גדול. הן סיכמו ביניהן שהשכנה תכנס לביתה והן תחלקנה את הדג ביניהן.

שעת הצהרים כבר הגיעה, אך השכנה טרם נכנסה. אשת החפץ חיים ניגשת תכופות לחלון, כי הגיעה העת לבשל. אך השכנה איחרה פעמיה לבוא. בראותה כי השעה מאוחרת חילקה אשת החפץ חיים את הדג לבדה. את החצי הגדול שמרה בעבור שכנתה ואת הקטן נטלה לעצמה. הכניסה אותו לסיר ומיהרה לבשלו.

החפץ חיים נטל את ידיו, בירך ובצע על הפת, אכל את ה"כזית" הראשון ואח"כ אמר את מזמור כ"ג בתהלים: "ה' רועי לא אחסר".

בינתיים הגישה אשתו את הדג, שכבר התבשל, לשלחן, אך החפץ חיים לא שת לבו, והמשיך באכילת הלחם כאילו אין דבר אחר על השלחן.

בנו ר' לייב, חשש אולי לא הרגיש אביו שהניחו לפניו דג, וקירב את הצלחת אליו, אך החפץ חיים הסיט את הצלחת מלפניו והמשיך באכילת הלחם בלבד. הבין ר' לייב, כי לא דבר ריק הוא, נכנס למטבח וביקש מאמו שתספר את כל מאורעות הדג הידועים לה. סיפרה לו דברים כהויתם, שהדג היה גדול מדי, והיא קנתה אותו בשותפות עם שכנתה והשכנה עדיין לא הגיעה, ולכן חילקה את הדג ואת החצי הגדול הותירה לשכנה....

עתה הכל ברור ומובן, לחש לעצמו ר' לייב, הלא הלכה פסוקה היא בשלחן ערוך (ח"מ, הלכות שותפין סי' קעו סע' יח): "אם לא קבעו זמן לשותפות או שקבעו ונשלם, ובא אחד לחלוק שלא מדעת חברו, חולק בפני שלשה, אפילו הם הדיוטות, ובלבד שיהיו נאמנים ויודעים בשומא, ואם חלק בפחות משלשה לא עשה כלום". ודאי שדג שנעשה בו מעשה כזה, אבא אינו יכול לאכול. החלוקה אינה חלוקה, והדג הרי שייך בחלקו עדיין לשכנה.

סיפור זה סופר ע"י הגאון ר' יחזקאל לוינשטיין זצ"ל בשנת תרצ"ט שהוסיף שעל המשיח נאמר: "והריחו ביראת ה'" (ישעיה יא. ג) קיים חוש ריח רוחני מיוחד שעל פיו ניתן להבחין בעבירות או במצב רוחני. לאנשים שהתעלו מאד במדמנות הרוחניות קיימת תחושה להכיר פגמים רוחניים או חשש גול וכדו' (מורשת אבות)

ד"ת להצלחת ידידינו היקרים, רב פעלים לתורה ולתעודה, אוהבי רבנן ותלמידיהן החפצים בעילום שם שיזכו לכל משאלות לבם לטובה ולברכה, העורך

אורי וישעי

בית מדרש רב פּעֵלִים ע"ש מרן הרב יוסף ז"ל ז"ע בראשות כב' מו"ר הרב אורי סבן שליט"א

כתבידה ועריכה: אלון ארביב ס"ט וערות ניתן לשגר לתד 613 נתניה 050-6229335 או בדוא"ל: alon@shtaygen.co.il

כניסת שבת: 16:10

ציאת השבת: 17:16 לדעת ר"ת: 17:49

לעילוי נשמת מרת שרה בת ר' אליהו ז"ל

עטרת פז

בהפטרת השבוע "חזון עובדיה" קוראים אנו את דברי הנביא "והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה וכו'", ובסופו "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשיו והיתה לה' המלוכה", בפסוקים אלו מתוארים לנו הגאולה העתידה מבחינת עם ישראל בפרט, וגאולת העולם לשאר האומות בכלל. וכל אחד שואל את עצמו עד מתי לגלות לסבל ולכאב? אולי לאחר הכאב הגדול תבוא הגאולה? ראינו כיצד יושבים יהודים בחו"ל במקום, שלכאורה, אין מה למחבלים זדונים ורשעים לחפש שם, הרי המקום ששהו אחינו זה מקום דת, וכידוע לשיטת הגוים מקום "פלאן דת" הינו מקום מעל ומעבר למלחמות והפוליטיקה הזולה בין העמים, "היהרג במקדש ה' כהן ונביא"? וראינו את התוצאות הקשות והמרות כיצד אנשים נעלמו והבכיות הרבות למשפחות, וכל אחד שואל עד מתי?

נראה להביא משל המדבר מאותו עניין וננסה בע"ה להשיב לשאלה "עד מתי?" משל לאדם שיש בידיו שטר כסף שערכו גדול מאד, והוא כל אוצרו ועושרו, והנה נפל השטר היקר לתוך ארגז גדול מלא ניירות שאין להם כל ערך, והתחיל לחפש ולברוק בניירות הרבים שבאותו ארגז, וכבר עברו אלפי ניירות ועוד לא מצא את השטר, הנה וודאי לא בשביל זה יתייאש ויאמר "כיון שכבר עברו עשרות אלפי ניירות ועוד לא מצאתי יותר לא אמצא" אלא אדרבא מכאן ואילך, תולה כל תקוותו שבקרוב ודאי ימצא את השטר וכל נייר שעובר תולה שאולי הנייר הבא הוא השטר, כן הדבר לגבי גאולתנו בעוונותינו הרבים עברו כבר אלפי שנים וטרם נושענו אך מכל מקום כיון שהדבר וודאי שיבוא משיח צדקנו אם כן אדרבא כל יום הקרב ובא יש להתאמץ ולקוות שמא אולי זה היום אשר קיוונו לו מצפים אנו לך, ובוודאי ברור לנו הנמשל, כי בגאולה אשר היא איטית, וכל פעם רואים סימן ועוד סימן, ואולי חלילה שואלים "עד מתי" אולי זה? לכך נשיב במשל שמשלנו כמציאת השטר בערימת הניירות. ונסיים בדברי הנביא בהפטרה "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את ה' עשיו והיתה לה' המלוכה", ולזה משתוקקים אנו.

פחד המלאכים

באנו אל אחיך אל עשו וגם הולך לקראתך וארבע מאות איש עמו (וישלח לב-ז) ולכאורה יקשה לנו, מדוע המלאכים הפחידו את יעקב באמרם אליו וגם הולך לקראתך וארבע מאות איש עמו, ז"א שהוא מתכנן לערוך אתך מלחמה ואז התוצאות יכולות להיות חמורות ולכן ויירא יעקב וייצר לו, ואולם אין כונת המלאכים לעורר פחד ובהלה אצל יעקב, אלא אדרבא הם באו והודיעו לו שאין לו מה לירא מפני עשו, כי ה' עמו בכל אשר יפנה, ובדרך רמז אמרו לו וארבע מאות איש עמו, ז"א כאשר תוסיף ארבע מאות שהיא אות ת לעשו יתקבלו אותיות תושע, ז"א מאותה צרה תוושע ואין לך מה לחשוש מפניה (וידבר יוסף).

פחד יוסף

ויירא יעקב מאד ויצר לו (לב-ח) ויירא יעקב" שמא יהרג, "ויצר לו" אם יהרוג הוא את אחרים (רש"י). לכאורה יש להבין, למה היה חושש פן יהרג את עשו, והלא בדיון הוא שיהרגנו וכמו שאמרו רבותינו חז"ל בתלמוד (סנהדרין עב). "הבא להרגך השכם להורגו"?

ונראה לומר כי הנה אמרו חכמינו על נירון קיסר שהיה ממלכי אדום ונתגייר ויצא ממנו רבי מאיר וכידוע נקרא רבי מאיר בשם "אחרים" מאן אחרים רבי מאיר" (הוריות יג). וזהו שכתב רש"י "ויצר לו שמא יהרוג את אחרים" צר היה לו ליעקב אבינו שמא יהרוג את עשו, שממנו עתיד לצאת רבי מאיר המכונה בשם אחרים (פנינים יקרים).

ויש מפרשים על פי משל מעשה שהיה במלך צרפת שהיה לו יועץ חכם חרשים חוזה בכוכבים ובקיש באצטגנינות, והיה מגיד לו תמיד נסתרות ועתידות היה מאמין בו מאד לרוב חכמתו, ויעשירו ויכבדו. והנה יום אחד נהפך לב המלך עליו, על ידי הולכי רכיל שדיברו לשון הרע על היועץ מרוב קנאתם בו, שכאלו קשר היועץ קשר עם אויבי המלך להדיחו ממלכותו, ותיכף גזר אומר להביא לפניו את היועץ, ועלה בדעתו להיכנס עמו בדברים טרם יהרגו כדון מורד במלכות.

והנה כאשר הובא החוזה בכוכבים לפני המלך, פנה המלך בשאלה האם יש בידך לחזות מה צפוי לך בעתות כאלה? ויאמר החוזה יש ויש, אמר לו מלך אם כן הגידה נא לי יום מותך ויבהל החוזה מאד שהרגיש כי רעה נגד פניו ויתבונן לחשוב במפת הכוכבים בלוחות ויעש כן בחכמה למראה עיני המלך כאילו הוא רואה במפת הכוכבים והמזלות ואחר איזה רגעים השתנו פניו והנה אימה חשכה גדולה נופלת עליו. ויאמר למלך אדוני המלך! הכוכבים גילו לי כי סכנה גדולה מרחפת על ראשי, אולם צר לי מאוד כי על ידי הכוכבים נודע לי שיום מותי יהיה לפני יום מותו של המלך, ולא על עצמי אני דואג, אלא על אדוני המלך כי קרב קצו, וקץ ממלכתו האדירה.

וישתומם המלך למשמע אזהרתו, כי דברי החוזה הטילו עליו אימה ופחד, ויירא לנגוע בו, ואז הוציא לאור משפטו, ויצא זכאי לפני המלך, ואדרבה שם המלך משמר ללוות את היועץ בכל אשר ילך כי האמין שדברי חזונו יבואו באחרית הימים, ועל זה נאמר (קהלת ז ב) "החכמה תחיה בעליה".

והנמשל הנה ידועים דברי חכמינו (סוטה יג) שרבקה נתנבאה שיעקב ועשו ימותו ביום אחד, כמו שנאמר "למה אשכל גם שניכם יום אחד", ואף על פי שמיתתם לא היתה ביום אחד ממש, מכל מקום נקברו ביום אחד, שכאשר עיכב עשו את קבורת יעקב במערת המכפלה, נטל חושים בן דן מקל והכה בראשו של עשו ובא יהודה והשלים הריגתו כמו שכתוב "יך בעורף אויבך" נמצא שדברי רבקה "למה אשכל גם שניכם יום אחד" נאמרו ברוח הקדש, ולכן "ויירא יעקב" שמא יהרג, "ויצר לו" שמא יהרוג ואז ימות גם הוא כאחיו לקיים נבואתה של רבקה (ממין הראש"ל הגר"ע יוסף שליט"א).

הליכות מלאכי

איסור דיבור לשון הרע

נאמר בתורתנו הקדושה "לא תלך רכיל בעמך", וכידוע שפסוק זה מדבר מענין עוון לשון הרע, שאומר כך עשה פלוני לאלמוני, שאף שהוא דובר אמת כנגד חברו, עונו גדול מאד. (אלא אם אמר כן בדרך המותרת שהיא לתועלת אמיתית ולפי שאר התנאים הצריכים לענין זה, ואכמ"ל).

רבינו בחיי, בספרו חובות הלבבות (שער הכניעה) כתב כך: "אמר אחד מן החסידים, כי בני אדם רבים יבאו ביום החשבון לפני בית דין של מעלה, וכשמראים להם מעשיהם בספר זכויותיהם, ימצאו הרבה זכויות שמעולם לא עשו אותם, ויאמרו להם שעשה אותם! מי שדיבר לשון הרע עליכם וסיפר בגנותכם. וכן כשיחסרו מספר זכויות לבני אדם אחרים, יאמרו להם, זכויותכם אבדו מכם בעת שדיברתם לשון הרע על אחרים. וכן יש שימצאו בספר חובתם עוונות שלא עשו, ואומרים להם אלו העוונות שנוספו לכם בעבור פלוני ופלוני שדיברתם עליהם לשון הרע". עד כאן.

ואין להתפלא על דבר זה, שיפסיד אדם זכויותיו בעבור לשון הרע שהוא רגיל לספר, שהרי כתב הרמב"ם (בפ"ג מהל' תשובה), אלו שאין להם חלק לעולם הבא, המינים והכופרים בתורה וכו', ומבואר אם כן שסגולת חטא לשון הרע להפסיד את האדם מזכויותיו. ודין הוא שאותו השפע שהושפע כבר מחמת מצוות שעשה אותו שדיבר לשון הרע, יעברו לאותו אדם שביזוהו לדבר בגנותו.

והגאון רבי שלמה קלוגר זלה"ה רמז את העניין הנזכר בדברי שלמה המלך במגילת קהלת (ה, ה), "אל-תתן אֶת-פִּי, לְחַטִּיא אֶת-בִּשְׁרֵי, וְאֶל-תֵּאמֹר לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, כִּי שִׁנְנָה הַיָּא: לְמָה יִקְצֹף הָאֱלֹהִים עַל-קוֹלְךָ, וְחַבַּל אֶת-מַעֲשֵׂה דִינִי" ואמרו רבותינו במדרש כי פסוק זה מדבר על מי שמספר לשון הרע. וביאור הפסוק כך הוא, כי מכיון שדיבר לשון הרע כנגד רעהו, רבות מהעוונות של חברו עוברות לחשבונו, **והרבה מהמצוות שעשה הוא עוברות לחשבון של חברו.** הנה כשיבוא זה האדם לפני בית דין של מעלה, פותחים לו ספר עונותיו, וקוראים לו אף עוונות שלא עשה מעולם, והוא צווח למלאך "כי שגגה היא", ויש טעות בחשבון של מעלה, וגם צועק הוא על מצוותיו שאינם מופיעות בספר זכויותיו כי גם זו שגגה היא. וזהו שנאמר "ואל תאמר למלאך כי שגגה היא", כי הלא הקדוש ברוך הוא "קצף (כעס) על קולך", על שדיברת לשון הרע על חבריך, ולכן כל עוונותיו עברו לפנקס שלך, ומצוותיך עברו לפנקס שלו, וה' חיבל את מעשה ידך, ונתנה לרעך הטוב ממך שדיברת עליו גנאי.

על כן יזהר כל אדם הרבה מאד בעוון לשון הרע, בפרט במקום שאינו ולתועלת, וידקדק שלא לדבר על רעהו רעה, וה' יזכור לו זאת לטובה. ואם אחר דיבר כנגדו, אל לו לכעוס על זה, אדרבא, הרבה יש לו לשמוח כי זכויות שלא טרח עליהם כלל נרשמו על לחשבונו. וה' יזכינו להישמר מעוון לשון הרע, ויתקין לנו שפה לדבר בשם ה'. זכה דורנו לספרו הענק של מרן החפץ החיים ז"ע המדבר רק מעניינים אלו של הלכות איסור דיבור לשון הרע, וישתדל כל אחד, כפי כוחו ללמוד מהלכות אלו לזכותו בפרט, שבכך מציל עצמו מן החטא, ובוודאי לכלל זכות עם ישראל.

ד"ת הצלחת ידידינו רב פעלים לתורה ולתורה ה' הרצל ג'נח יצ"ו להצלחת ולחיי משפחתו, ושיזכה בס"ד לזיווג הגון וכשר משורש נשמתו, ה'תשס"ב